

NT-11505/Z Ének-zene 5. (emelt szint) Tanmenetjavaslat

Tisztelt Tanárok, kedves Kollégák!

Ezt a tanmenetet azoknak ajánlom, akik ötlettárként tekintenek rá, és saját kreativitásukkal bátran alakítják maguk és tanítványaik igényeihez, adottságaihoz. A tananyag bőséges, a tanmenet is szoros, de nem mindenütt követi a tankönyvi sorrendet.

Ennek oka, hogy az 5. évfolyam tananyagának fontos része az egyházzene, mely szorosan kapcsolódik ünnepeinkhez. Ezért igyekeztem úgy alakítani, hogy a karácsonyi és húsvéti időszakokban az éppen odaillo zeneművek, dallamok, témák kerüljenek sorra.

Fontosnak tartom azt is, hogy egy-egy zenetörténeti korszaknál a képzőművészet és az irodalom is helyet kapjon, hiszen szorosan összetartoznak. Jó, ha a gyerekek átfogó képet kapnak és megértik az összefüggéseket. Az órák anyagát érdemes egy gondolatra fűzni és minél színesebben eljűk tárni.

A legfontosabb, hogy élmény legyen mindenki számára a tanítás és a tanulás.

Ehhez kívánok töretlen lelkesedést és sok sikert Önöknek.

Budapest, 2015. augusztus

Keszthelyi Ildikó

Órák	Dal, zenemű, zenei téma	Régi, és új ismeretek	Írás, olvasás, gyakorlás	Zenehallgatás	Témák, ötletek
1.	Megrakják a tüzet	régi stílus (ism.)	parlando előadásmód	Kodály: Pávavariációk (részlet)	eddig tanult régi stílusú népdalok felelevenítése
2.	S úgy elmegyek, meglássátok	pentatónia	pentaton dallamdiktálás	pentaton dallamimprovizáció	a népzene gyűjtés, és 1. lecke (193. o.)
3.	Mikor leány voltam	sorszerkezet	k3-n3 váltakozás		bújdosó, búcsúzódalok
4.	Csillagok, csillagok	új stílus (ism.)	a népdal változata szolmizálás	Bartók: Gyermekeknek II/31.	eddig tanult új stílusú népdalok felelevenítése
5.	Este van, este van	váltakozó ütemmutató	a fi-hang (dór) gyakorlása	Kodály: Hány János „A jó lovas...”	katonadalok
6.	Fiumei kikötőben	tempo giusto	4# előjegyzés		háborúink, harcaink
7.	Három szabólegények	szótagszám a régi és új stílusú népdalokban	4b előjegyzés	„S a te fejed akkora...” (Téka együttes és Szvorák Katalin)	tréfálgató dalok, csúfolódók
8.	Jó gazdasszony vagyok én	hangterjedelem (megállapításának módja)	hangközírás, éneklés	Kodály: Jó gazdasszony c. kórusműve	sütés-főzés a népdalokban (gyűjtőmunka)
9.	El kéne indulni	tiszta intonáció fontossága	szólóének – közös ének	szereposztásban előadva (pl.	párválogató, lakodalmi dalok

				„Egyszer egy királyfi”)	(„Elment a két lány...”)
10.	Megöltek egy legényt	a ballada	éles és nyújtott ritmus gyakorlása	Bartók: Gyermekeknek I/13.	Arany János balladái
11.	Ennek a gazdának	a dalcsozor összeállítása	csoportmunka	Kodály: Háry János „Ó mely sok hal...”	mulatózó és ivónóták
12.	Kerek utca szegelet	a népi zenekar hangszerei	táncleléések, közös tánc	népzenei felvételek	táncnóták
13.	Apró alma lehullott	izoritmika	szinkópa ritmusgyakorlatok	szinkópás dalok bemutatása, élő koncert	Őszi népszokások Szüret („Hull a szilva”)
14.	Szépen úszik a vadkácsa	heteroritmika	ritmusjátékok sorzáró d I Z-ritmus	Maros Rudolf: Háros felől c. kórusműve	„Jánoshídi vásártéren...” (ism.)
15.	Fehér fuszukavirág	népdalelemzés	szorzáro l' l. I Z ritmus	Bartók: Gyermekeknek II/34.	a népdalelemzés szempontjai
16.	Összefoglalás	ismétlés	gyakorlás	Válogatás Bartók: Gyermekeknek I-II. kötetéből	sok közös éneklés
17.	Gyakorlás	különböző szempontok szerint összeállított népdalcsozorok		Válogatás Kodály: Magyar népzene c. kötetéből	Szempontok: pl. stílus, alkalom, hangulat
18.	Számonkérés	tudáspróba	dallamírás, ritmusdiktálás	élő népdalkoncert, akár hangszerekkel kísérve	zenei „Ki mit tud?”
19.	Apámért s anyámért	énekbeszéd, recitálás	„Világom, világom” kottakép megfigyelése	improvizáció	Luca-napi szokások (ism.)
20.	Dícsérjétek az Urat! zsolttározás	A KÖZÉPKOR EGYHÁZI ZENÉJE	Gergely pápa GREGORIÁN	Válogatás a Schola Hungarica felvételeiből	„Szent Gergely doktornak”
21.	Gloria Patri vö: Elment a madárka	a gregorián jellemzői	2. lecke (194. o.)	Válogatás a Schola Hungarica felvételeiből	a latin nyelvről
22.	Alleluja-dallam	neumák	négyvonalas rendszer, kvadrátnotáció	Válogatás a Schola Hungarica felvételeiből	„neumarejtvény”-játék
23.	Ut queant laxis	himnuszok	a neumák és a hangjegyek gyakorlása	Ut queant laxis	a szolmizáció eredete
24.	Kyrie eleison	miseénekek	5. lecke (195. o.)	gregorián miseénekek	a szerzetesek napirendje, a zsolozsma
25.	Sanctus	állandó és változó részek	a hajlékony éneklés	17. greg. mise Kyrie és Sanctus tétele	
26.	Összefoglalás	ismétlés	a tanult gregorián dallamok gyakorlása	Video: „Nappívér, Holdnővér” c. film	a film templomi jeleneteiben elhangzó liturgikus

					énekek
27.	Számonkérés	tudáspróba		közös ének, szólóének	
28.	Szép május volt (ism)	A KÖZÉPKOR VILÁGI ZENÉJE	3/4 és 6/8 lüktetése	eredeti, hangszeres kísérettel előadott	
29.	Május ég (ism)	trubadúrok, minnesengerek	ritmusgyakorlás	Rudel: A nap májusban hosszú már	hangszerek megfigyelése
30.	Ha május jó (ism)	középkori hangszerek	lant, tambura, sípok		
31.	Adam de la Halle: Robin és Marion	Pásztorjáték a XIII. századból	3. lecke (194. o.)	A mű meghallgatása	
32.	Adam de la Halle: Robin és Marion	a mű cselekménye	3/8 és 6/8	Muzsikáló évszázadok II. 3-4.	
33.	Adam de la Halle: Robin és Marion	a dalok eléneklése			ritmushangszerek
34.	Palesztina dal	Stollen Stollen Abgesang	4. lecke (195. o.)	hangszeres improvizáció 6/8-os lüktetéssel	ismétlés
35.	Fornsete: Nyár kánon	A KÖZÉPKORI TÖBBSZÓLAMÚSÁG	hangközök (ism)	középkori organumok	eddig tanult kánonok felelevenítése
36.	Fornsete: Nyár kánon	organum-technika	t8, t5, t4 párhuzamos kottázás	a tanult középkori dallamokat „párhuzamosan” énekeljük	hangszerekkel is megszólaltatjuk
37.	Összefoglalás	ismétlés	gyakorlás		
38.	Ómagyar Mária-siralom	A KÖZÉPKOR ZENÉJE MAGYARORSZÁGON		Schola Hungarica: Adest festum Regis regum Ave spes nostra	a himnuszok (ism.)
39.	Rorate caeli Harmatozzatok...	introitus	a mise állandó és változó részei (ism.)	Schola Hungarica felvételei	ADVENT és KARÁCSONY időszak
40.	Veni Redemptor	a latin nyelv (ism.)	dallamírás neumáról hangjegyre	Schola Hungarica felvételei	adventi népszokások
41.	Jöjj népek Megváltója	protestáns népének	transzponálás g-ból h-ba	J. S. Bach: Nun komm der Heiden Heiland	gyertyagyújtás
42.	Veni Creator Spiritus	protestáns népének	neumáról hangjegyre átírás	Esterházy Pál: Harmonia Caelestis	zongorakísérettel közös éneklés
43.	Magnificat	Lukács evangélium részlet	antifóna-zsoltár váltakozása	Halmos László: Magnificat	Dienes Valéria: Magasztalja lelke...
44.	Bach: Ich steh an deiner Krippen hier				zongorakísérettel előadva
45.	Az ünnep előtt zeng a dal (carol)	középkori angol karácsonyi énekek		B. Britten: Hodie (Ceremony of carols)	

46.	Összefoglalás (A KÖZÉPKOR ZENÉJE)	ismétlés	gyakorlás		Karácsonyi énekek
47.	Újlesztendő, vígságszerző	8. lecke (197. o.)	hangközök	Kodály kórusműve	ÚJÉVI népszokások
48.	Szászcsávási névnap i köszöntő	organum (ism.)	terc, szext	Kodály: Nagyszalontai köszöntő	„Serkenj fel kegyes nép” (ism.)
49.	Prímkánon	A RENESZÁNSZ VILÁGI ZENE	hangközök gyakorlása	reneszánsz kórusmuzsika	reneszánsz képzőművészet
50.	Szekundkánon	kánon	lapról olvasás		Nyárcánon (ism.)
51.	Augmentált kánon	augmentáció, diminúció	„Ábécédé” 3/4-ből 3/8-ba átírni (diminúció)	Kodály: Háry János Bécsi harangjáték (augmentáció)	
52.	Tükörkánon		112. old. fejtörő	Bartók: Mikrokozmosz I.	tükörrajz készítése
53.	Lassus: Domine Deus	imitáció	dallamírás kétszólamú imitáció	Palestrina: Missa tertia (O magnum mysterium)	„utánzás” a természetben
54.	Lassus: Ének kakasszóra	kadencia	k7, vezetőhang		kadenciák keresése az eddig tanult művekben
55.	W.Byrd: Tavasz kánon	polifónia	modális hangsorok		
56.	Kék ibolyácska	homofónia	9. lecke (197. o.)	Josquin: El grillo (A tücsök)	pl. Neuwach: Régi dalocska
57.	Soto: Új csillag tűnt fel	dúr és moll hármashangzat	k3, N3 hármashangzat felépítése		„élő” furulyamuzsika
58.	Már hajnalórán	madrigál	lapról olvasás	Muzsikáló évszázadok II/8.	tavasz, szerelem, természet
59.	Marenzio: Tavasz		lapról olvasás	Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja	
60.	RENEZÁNSZ EGYHÁZI ZENE	mise	Palestrina, Lassus rövid életrajza	Palestrina: Lauda Sion	további ren. zeneszerzők
61.	Lassus: Domine Deus (ism)	motetta	hármashangzatok	Josquin: Tengernek fényes csillaga W. Byrd: Ave verum corpus	„totó” (mit hallasz? dúr-moll, homofon-polifon stb.)
62.	Reneszánsz hangszerek Összefoglalás	ismétlés	gyakorlás	Gabrieli: In ecclesiis (hangszeres egyházzene)	
63.		A RENESZÁNSZ VILÁGI ZENE MAGYARORSZÁGON	kadenciák (ism) a hangszeres zenében is	Bakfark Bálint: IX. lantfantázia	magyar történelem XIV-XVI. sz.
64.	Vigasztaló ének	históriás ének	szótagszámok 6+6	Ungaresca	Tinódi: Cronica
65.	Eger vár viadaljáról	11-es ritmusképlet	gyakorlás	Videofilm Gárdonyi: Egri csillagok (részlet)	

66.	Summáját írom Eger várának	volta ritmus	gyakorlás		régies szavak és jelentésük
67.	Mikoron Dávid	Zsoltárok könyve	volta ritmusú dalok gyűjtése (Elment a két lány)	Kodály: Psalmus Hungaricus	
68.	Árgirus királyfi	széphistóriák	memória gyakorlatok (ritmus, dallam)	versszakonként szólóéneklés	Árgyélus királyfi és Tündér Ilona meséje
69.	Árgirus királyfi		emlékezetből dallamírás		Vörösmarty: Csongor és Tünde
70.	Katona vagyok én	12-es szótagszám	10. lecke (198. o.)	Arany János: Toldi	
71.	Siess keresztény	A RENESZÁNSZ EGYHÁZZENE MAGYARORSZÁGON	dallamírás hallás után	zongorakísérettel éneklés	reformáció
72.	Semmit ne bánkódjál	egyházi népénekek	szolm., ABC	Kodály kórusműve (női kar)	katolikus-protestáns
73.	Bocsásd meg Úristen	Kájoni kódex	iniciálékészítés	Bicinia Hungarica III/116.	Balassi Bálint költészete
74.	Összefoglalás	ismétlés	gyakorlás		
75.	Számonkérés				
76.	Népszokások átismétlése	Farsang, téltemetés, tavaszköszöntés			NAGYBÖJT-HÚSVÉT időszak
77.	Stabat Mater	szekvencia	homofónia (ism.)	Tartini: Stabat Mater 175. o.	további megzenesítések (Pergolesi stb.)
78.	Victimae Paschali	húsvéti szekvencia	kvintpárhuzam megszólaltatása, leírása	Éneklő Egyház „Húsvét tiszta áldozatját”	bibliai szenvedéstörténet, feltámadás
79.	Krisztus feltámadása	liturgikus dráma (a betlehemes mintájára ez is előadható: Ludus paschalis)	kvintpárhuzam megszólaltatása, lekottázása	„Surrexit Christus hodie” Zsigmond kori töredék	triangulum, kis harang, csengettyű használata
80.	Összefoglalás	passió		J. S. Bach: Máté passió (részlet)	
81.	J. S. Bach: Ich steh an... (ism)	A BAROKK ZENE és a reneszánsz zene különbségei	modálisok, dúr-moll	J. S. Bach: Magnificat (részlet a műből, minél impozánsabb legyen, pl. a mű eleje)	barokk építészet
82.	Bach: O Jesulein süß...	barokk zeneszerzők	gyűjtőmunka		zeneszerzők országonként „csoportosítva”
83.	Menüett (g)	J. S. Bach rövid életrajza	lapról olvasás	Notenbüchlin	„A Tamás templom karnagya” c. könyv
84.	Menüett (G)	alaphelyzetű hármashangzat	hármashangzatok különböző hangnemekben	élő előadás (furulya, zongora)	

85.	Zenehallgatás	barokk hangszerek orgona		Bach: Esz-dúr prelúdium és fuga	esetleg igazi orgona megtekintése, orgonakoncert
86.	Zenehallgatás	ismétlés	gyakorlás		
87.	Zenehallgatás	barokk műfajok: szvit	a szvit tételei	Bach: h-moll szvit	közben rajzolás
88.	Zenehallgatás	concerto		Bach: Brandenburgi versenyek	
89.	Üdv rád és házad népére	kantáta	AABA-forma	Bach: Parasztkantáta	kétszólamú éneklés
90.	Záróduett	világi és egyházi kantáták	lapról olvasás	Bach: Parasztkantáta	ivónóták (ism)
91.	Végtelen kánon (kétszólamú)		dallammemória	kánon előadása	szövegírás hozzá
92.	Végtelen kánon (négyszólamú)		gyakorlás		
93.	Összefoglalás (J. S. Bach élete, művei)	ismétlés	dúr-moll hangsorok gyakorlása	zenefelismerés „verseny” Bach műveiből	ritmusjátékok
94.	G. F. Handel: Vízizene	Handel rövid életrajza	szvit tételei	6.tétel (ism)	
95.	G. F. Handel: Vízizene	tonális válasz	hármashangzatok	1. tétel 2. tétel	
96.	G. F. Handel: Vízizene	menuet	3/8, 3/4 lapról olvasás	5. 7. tétel	
97.	G. F. Handel: Vízizene	bourrée, hornpipe	3/2	8. 9. 10. tétel	
98.	G. F. Handel: Vízizene	ismétlés, összefoglalás	gyakorlás	Muzsikáló évszázadok III/6. (a teljes mű)	zenehallgatás közben alkotás
99.	Júdás Makkabeus	oratórium	a mű története		Handel és Anglia
100.	Győzelmi kórus	partitúra	lapról olvasás	Győzelmi kórus	
101.	Győzelmi kórus		gyakorlás		fiúk-lányok (+szülők/tanárok)
102.	Összefoglalás	ismétlés	gyakorlás		
103.	Számonkérés	tudáspróba		zenefelismerés	
104.	Év végi áttekintés	a népdalok világa			zenei „ki mit tud?”
105.	Év végi áttekintés	a középkor egyházi zenéje		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
106.	Év végi áttekintés	a középkor világi zenéje		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
107.	Év végi áttekintés	a többszólamúság		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
108.	Év végi áttekintés	a reneszánsz zene		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
109.	Év végi áttekintés	a reneszánsz zene Magyarországon		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
110.	Év végi áttekintés	a barokk zene		„kedvenc zenéink”	zenei „ki mit tud?”
111.	Összegzés, értékelés				